

INDSATSPLAN FOR BEKÆMPELSE AF KÆMPEBJØRNEKLO 2024-2033

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo 2024-2033

Udgivet af Vordingborg Kommune 2024

Udarbejdet af: Mads Brinck Lillelund

FORORD

Med denne indsatsplan følges der op på indsatsplanen 2014-2023.

Kæmpebjørneklo er en invasiv art, som er en trussel mod den danske biodiversitet og derfor skal den bekæmpes, hvor den vokser. Også i vores kommune. På et overordnet niveau er invasive arter en af de største trusler mod den biologiske mangfoldighed.

Indsatsplanen henvender sig til dig som lodsejer, der har planten på din jord.

Kæmpebjørneklo er indført til Danmark i 1800-tallet som haveplante. Herfra har den spredt sig ud i vores danske natur. Den er uønsket, fordi den med sine store skyggende blade fortrænger den naturlige hjemmehørende vegetation. Dermed forsvinder også levestederne for mange insekter og andre dyr. Derfor er det vigtigt at du hjælper til med at bekæmpe planten på din ejendom.

Husk på under din bekæmpelse, at kæmpebjørnekloens saft er giftig og kan medføre forbrændinger og overfølsomhedsreaktioner.

Indsatsplan 2024-2033 forpligter offentlige såvel som private grundejere til at bekæmpe planten på dens voksesteder. Hvis vi alle yder en konsekvent indsats i kampen mod kæmpebjørneklo, vil det være muligt at udrydde den i vores kommune. Dermed bevarer vi en række af kommunens naturskønne arealer.

Du kan altid få råd og vejledning ved at henvende dig til vores naturafdeling på natur@vordingborg.dk eller læse mere på kommunens hjemmeside.

Vi håber med den nye indsatsplan at udrydde planten helt i Vordingborg Kommune.

Formand for Klima- og Teknikudvalget
Anders J. Andersen

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	PLAN FOR HØRING OG VEDTAGELSE I VORDINGBORG KOMMUNE.....	6
2.	INVASIVE ARTER	6
3.	BESKRIVELSE AF KÆMPEBJØRNEKLO	7
3.1	Formering.....	7
3.2	Typiske voksesteder.....	8
3.3	Spredning.....	8
4.	HVAD ER EN INVASIV PLANTE.....	8
5.	HVORFOR SKAL VI BEKÆMPE KÆMPEBJØRNEKLO	9
6.	SÅDAN KENDER DU KÆMPEBJØRNEKLO	9
7.	LOVGRUNDLAGET.....	10
8.	INDSATSOMRÅDE.....	10
9.	KORTLÆGNING.....	11
10.	BEKÆMPELSE	11
10.1	metoder til bekæmpelse	11
10.2	rodstikning.....	11
10.3	slåning.....	12
10.4	Afgræsning.....	12
10.5	skærmbekæmpelse.....	13
10.6	jordbehandling.....	13
10.7	Afdækning	13
10.8	Kemisk bekæmpelse – sprøjtning/pensling.....	14
10.9	ikke godkendte bekæmpelsesmetoder	14
10.10	bedst egnede bekæmpelsesmetoder	15
11.	ARBEJDSMILJØ OG SIKKERHED	15
12.	STRATEGI OG TIDSPLAN	16
13.	HVORNÅR SKAL DU BEKÆMPE KÆMPEBJØRNEKLO	16
14.	VURDERING AF FOREKOMSTENS STØRRELSE OG TÆTHED	17
15.	PLIGT TIL INDBERETNING AF FOREKOMSTER OG BEKÆMPELSE	18
16.	HÅNDHÆVELSE AF INDSATSPLANEN	18
17.	SAMARBEJDE MED ANDRE KOMMUNER.....	19

18.	MÅLSÆTNINGER	19
18.1	KORTSIGTEDE MÅL	19
19.	KLAGEVEJLEDNING	20
20.	MERE INFORMATION.....	20

Foto 1 af kæmpebjørneklo, som er blevet slået, og har skudt på ny (genvækst). Fotograf: Mads Brinck Lillelund

1. PLAN FOR HØRING OG VEDTAGELSE I VORDINGBORG KOMMUNE

6. december 2023 Forslag til indsatsplan behandlet i Klima - og Teknikudvalget
8. december 2023 – 2. februar 2024 Offentlig høring i 8 uger
6. marts 2024 Forslag til indsatsplan godkendt i Klima - og Teknikudvalget
26. marts 2024 Endelig vedtagelse i kommunalbestyrelsen
26. marts 2024 Indsatsplanen træder i kraft

2. INVASIVE ARTER

Invasive arter er de planter og dyr som ikke findes naturligt i Danmark. Og med naturligt menes siden sidste istid. De invasive arter har på en eller anden vis fået hjælp fra os mennesker. Måske først indført som haveplante, og siden spredt sig. Måske kommet med skibes ballastvand, og dermed blevet transporteret til danske farvande. Måske indført som lægeplante af munke.

Mulighederne er mange, men fælles for dem alle er, at arten er uønsket her i landet. Den truer vores naturlige dyre- og planteliv, vores danske biodiversitet og mangfoldighed.

Der findes en EU-liste med 88 arter, hvor der er et fuldstændigt forbud mod at indføre, sælge, dyrke, anvende og udsætte arterne på EU-plan. Hensigten med disse stramme regler er at få udryddet arterne inden for EU's grænser. Samtidig er der en særlig EU-forordning, som sikrer samme lovgivning for alle EU-landene vedrørende de 88 uønskede arter.

I Danmark findes der i øjeblikket 2.513 ikke-hjemmehørende arter. De 77 betegnes som invasive, og dermed er de vurderet at have en negativ påvirkning på den hjemmehørende flora og fauna. Her i blandt kæmpebjørneklo, som samtidig er den allermest uønskede af dem alle. Eller som den botanisk staves Kæmpe-Bjørneklo, og på latinsk *Heracleum mantegazzianum*.

På en særlig national liste findes 13 invasive arter, som er problematiske på nationalt niveau. Det er arter som rynket rose ('hybenrose'), japansk pileurt, kæmpe-pileurt og canadisk gyldenris. De nævnte arter findes desværre også i vores kommune.

Nogle af de arter vi har fokus på at få udryddet i Danmark er: brun rotte, kæmpebjørneklo, rynket rose, mink, mårhund og vaskebjørn.

I Danmark findes der omkring 1.500 forskellige planter. Af disse betragtes de 1.000 som hjemmehørende, mens resten er indført, bevidst eller ubevidst, og har tilpasset sig livsbetingelserne i Danmark.

Kæmpebjørneklo er blandt de mest frygtede invasive planter, fordi den kan danne store sammenhængende bevoksninger, der fortrænger den naturligt hjemmehørende vegetation, og dermed forringer livsbetingelserne for det danske plante- og dyreliv.

Med vedtagelsen af en ny bjørneklobekendtgørelse i 2006 blev det lettere for kommunerne at gennemføre en koordineret og målrettet bekæmpelse af planten. Bekendtgørelsen giver mulighed for at kommunen, med en vedtaget og offentliggjort indsatsplan, kan pålægge ejere af arealer med kæmpebjørneklo at bekæmpe disse.

Samtidig forpligter indsatsplanen også kommunen til selv at bekæmpe kæmpebjørneklo på kommunens arealer.

I 2017 blev der vedtaget en ny bekendtgørelse. En af de væsentlige ændringer er at det nu er muligt, hvis en lodsejer eller bruger ikke efterkommer et påbud, at lade bekæmpelsen foretage for ejerens eller brugerens regning.

Kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune er fortsat spredt over hele kommunen, men antallet og forekomsten er betydeligt reduceret. Den konsekvente indsats har båret frugt, og når vi opdager planterne, iværksætter vi en bekæmpelse sammen med grundejeren. For at fortsætte indsatsen er hele kommunen igen udpeget som indsatsområde i perioden 2024-2033.

Et samarbejde med vores nabokommune Næstved er vigtigt, især hvor kommunegrænsen udgøres af vandløb, som kan være med til at sprede plantens frø. Her er det vigtigt at planterne bliver bekæmpet på begge sider af vandløbet.

3. BESKRIVELSE AF KÆMPEBJØRNEKLO

Betegnelsen kæmpebjørneklo dækker egentligt over tre arter. De tre arters latinske navne er *Heracleum mantegazzianum*, *H. sosnowskyi* og *H. persicum*. Af disse tre arter er *H. mantegazzianum* den mest udbredte, og den eneste der findes udbredt i Danmark.

Planten stammer oprindeligt fra det vestlige Kaukasus, og er blevet bragt til Europa som prydblade. De første registreringer af planten i Europa stammer fra Storbritannien, hvor den i 1817 indgik i samlingen i Londons Botaniske Have.

Siden da har *H. mantegazzianum* spredt sig og findes i dag i store dele af Europa. I Danmark blev kæmpebjørneklo første gang registreret i 1870, hvor den blev indført til botaniske haver. Senere er planten brugt som prydblade i parker og private haver.

3.1 FORMERING

Kæmpebjørneklo er en flerårig plante, som udelukkende formerer sig ved frøspredning. Kæmpebjørneklo blomstrer typisk i sit andet eller tredje leveår, hvorefter planten dør. Hvis vækstforholdene for kæmpebjørneklo er ringe pga. skygge, næringsfattig jord eller jævnlig græsning og slåning, kan planten udsætte blomstringen indtil den har opbygget en tilstrækkelig næringsreserve.

Kæmpebjørneklo blomstrer normalt i juni og juli, mens frøene spredes fra august til oktober. Hver plante danner i gennemsnit 20.000 frø, hvoraf størstedelen er levedygtige. I tætte bevoksninger af

kæmpebjørneklo kan der således være omkring 2.000 frø pr. kvadratmeter, som er klar til at spire de efterfølgende år. Frøene kan ligge i jorden i op til 10 år, og stadig være i stand til at spire.

3.2 TYPISKE VOKSESTEDER

Tidligere var det opfattelsen, at kæmpebjørneklo udelukkende trivedes på våde og næringsrige jorder, men det har nu vist sig, at planten også kan leve og sætte frø på tørre og mere næringsfattige jorder. Det vil sige at den kan vokse alle steder i vores kommune. Typiske voksesteder for kæmpebjørneklo er kulturpåvirkede arealer.

Ofte kan du finde planten langs jernbaner, motorveje, på braklagte arealer, i læhegn, på fyldpladser og i byernes industriområder. Men også langs vandløb og søer, på enge og moser, i skovbryn og skovlysninger samt langs vores kyster.

3.3 SPREDNING

Størstedelen af de mange frø lander på jorden tæt ved moderplanten, typisk i en afstand af op til 4 meter. Spredningen over længere afstande kan enten være naturlig eller betinget af menneskelig aktivitet. Ofte findes kæmpebjørneklo langs vandløb, hvor dens frø, flydende i vandet, kan transporteres over lange afstande.

Ligeledes kan veje fungere som spredningskorridorer over længere afstande, hvor frøene kan sætte sig fast i f.eks. bildæk, og derved spredes over relativt store afstande. Tidligere undersøgelser har vist, at hvis de rette voksesteder er til stede, vil en bestand af kæmpebjørneklo kunne sprede sig med en hastighed på op mod 10 meter pr. år, hvis den ikke bekæmpes.

4. HVAD ER EN INVASIV PLANTE

En invasiv plante er en indført planteart, som fortrænger andre oprindelige plantearter og deres tilhørende dyreliv, og som derved forrykker den økologiske balance i naturen. Nogle karakteristiske træk ved invasive planter er, at de kan have en kraftig vækst, der gør dem i stand til at skygge andre planter ihjel. De kan have et stort spredningspotentiale, og i mange tilfælde mangler de naturlige fjender i deres nye omgivelser. Fraværet af de naturlige fjender gør, at der i mindre grad er nogle naturlige mekanismer, som begrænser plantens udbredelse.

Der er en række egenskaber ved kæmpebjørneklo, der gør den i stand til at sprede sig og opbygge tætte bestande, der kan fortrænge den oprindelige vegetation. Tidlig fremvækst om foråret samt et stort samlet bladareal betyder, at den kan skygge anden vegetation væk og selv samle energi inden træer og buske springer ud. Den har kun få naturlige fjender, da dens naturlige fjender i Kaukasus ikke findes i Danmark. Den er i stand til at overleve under kraftigt stress og kan udsætte blomstringen, til der er opbygget en tilstrækkelig energireserve.

Den har en tidlig blomstring der giver den tid til endnu en blomstring, i tilfælde af at den første blomstring mislykkes (græsning eller slåning). Den har en meget stor frøsætning (20.000 frø pr. plante), som sammen med dens evne til at bestøve sig selv giver en enkelt plante mulighed for at starte en 'invasion'. Disse egenskaber er medvirkende til at kæmpebjørneklo er uønsket i vores danske natur.

Der findes også andre invasive planter i kommunen. Vigtigst er rynket rose ('hybenrose'), rød hestehov ('skræppe'), japansk-pileurt, kæmpe-pileurt og gyldenris. Disse arter er ikke omfattet af denne indsatsplan, men Vordingborg Kommune anbefaler at du også bekæmper dem.

I udvalgte vandløb i kommunen er vi i 2023 begyndt at bekæmpe mink, som er et invasivt rovdyr fra Nordamerika. Mink kan udgøre en trussel mod især jordrugende fugle, men den er fødegeneralist og æder små pattedyr, fisk, fugle, frøer og krebsdyr.

I statens planlægning for de særlige naturområder i Danmark, Natura 2000-områderne, er der i perioden 2022-2027 fokus på tre indsatsområder:

- Mere naturlige processer og naturens robusthed
- Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
- Bekæmpe invasive arter

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo støtter dermed op omkring den ene af de tre indsats.

5. HVORFOR SKAL VI BEKÆMPE KÆMPEBJØRNEKLO

De negative egenskaber ved kæmpebjørneklo kan groft set opdeles i to. Dels har planten en negativ effekt på naturen og den rigdom af arter, og dels udgør dens giftige saft en sundhedsrisiko for mennesker.

Kæmpebjørneklo trives godt på mange af vores værdifulde naturområder. Den kan bortskygge store dele af den oprindelige plantevækst, og derved skabe forringede forhold for insekter og andre smådyr, som ikke kan leve i de tætte bestande af kæmpebjørneklo. Tætte bestande kan også betyde en øget risiko for jorderosion omkring søer og vandløb, hvor evnen til at fortrænge anden vegetation kan betyde, at jorden ligger blottet uden vegetation.

Saften fra kæmpebjørneklo indeholder en række giftstoffer, som ved kontakt med hud og efterfølgende påvirkning med ultraviolet lys – det vil bl.a. sige sollys - kan medføre forbrændinger og overfølsomhedsreaktioner.

Da berøring med saften fra kæmpebjørneklo ikke er forbundet med smerte, er der ikke et "alarm-system" der advarer om kontakten. Du vil således kunne udsættes for den giftige saft gennem længere tid uden at opdage det. Dette betyder, at der er en række forholdsregler, der skal følges i forbindelse med bekæmpelsen. Disse forholdsregler er beskrevet i afsnittet om bekæmpelsesmetoder.

6. SÅDAN KENDER DU KÆMPEBJØRNEKLO

Kæmpebjørneklo kan blive op til 5 meter høj, hvilket uden tvivl er et af de mest iøjefaldende kendetegn ved planten. Stænglerne er normalt 5 – 10 cm i diameter, og er plettede til ensfarvede

rød-violette. Bladene kan blive op til 3 meter lange, og vil typisk være opdelt i tre lige store dele. Blomsterne, som sidder i en skærm, der kan være op mod 80 cm i diameter, er hvide eller hvidgule (se foto 2).

Der findes andre planter i den danske natur, der kan forveksles med kæmpebjørneklo, men som ikke bør bekæmpes. Tre hjemmehørende arter af bjørneklo i Danmark: Almindelig Bjørneklo, Grønblomstret Bjørneklo og Hårfrugtet Bjørneklo. Udover de hjemmehørende arter af bjørneklo er der også andre skærmpplanter, som den kan forveksles med: Strand-Kvan, Pastinak, Gifftyde og Angelik.

Generelt kan de kendes fra kæmpebjørneklo på størrelsen, da de hjemmehørende planter ikke bliver over 2 meter.

7. LOVGRUNDLAGET

Med vedtagelsen af bekendtgørelsen om bekæmpelse af kæmpebjørneklo, nr. 842 af 23. juni 2017, er det blevet lettere for kommunerne at gennemføre en koordineret bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Med en endeligt vedtaget og offentliggjort indsatsplan for bekæmpelsen af kæmpebjørneklo er det nu muligt for kommunen at pålægge private lodsejere, at bekæmpe forekomster af kæmpebjørneklo.

Hvis ikke bekæmpelsen foretages af lodsejer, kan vi lade bekæmpelsen udføre for ejers regning.

Pligten til at bekæmpe kæmpebjørneklo gælder for alle, private som offentlige lodsejere.

8. INDSATSOMRÅDE

I forbindelse med udarbejdelsen af indsatsplan 2024-2033 for bekæmpelsen af kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune, er hele kommunen udpeget som indsatsområde. Dette er sket, fordi planten er registreret på områder fordelt over hele kommunen, og fordi det er vores opfattelse, at problemet med kæmpebjørneklo er af en størrelse, hvor det vil være muligt, at gribe ind i hele kommunen. Der er over en årrække foregået bekæmpelse af planten på offentlige og private arealer, dog uden at planten helt er udryddet.

Det er vigtigt, at planten bekæmpes på steder med mange planter, men det er også vigtigt, at bekæmpe den enkeltstående plante, da den meget hurtigt vil kunne blive til mange planter. Spredningsmulighederne er størst langs vandløb, da frø kan føres langt væk med vandet.

9. KORTLÆGNING

I forbindelse med bekæmpelsen af kæmpebjørneklo foretages en kortlægning af kendte forekomster af kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune. Du må gerne bidrage til kortlægningen ved at benytte vores app til smartphone-mobiltelefoner ('SmartTip') når du finder planten.

Der vil i indsatsperioden 2024-2033 løbende ske opdatering og kortlægning af konstaterede forekomster af kæmpebjørneklo, og igangsættes bekæmpelsesplaner for de enkelte områder.

10. BEKÆMPELSE

For at opnå en effektiv bekæmpelse skal alle kæmpebjørneklo bekæmpes. Den enkelte plante skal dø inden den når at sætte frø. Hvis planten når at sætte blomst, skal den afklippes og destrueres så frøspredning forhindres.

10.1 METODER TIL BEKÆMPELSE

De nuværende bekæmpelsesmetoder omfatter en række mekaniske og manuelle metoder, græsning og kemisk bekæmpelse. Valget af bekæmpelsesmetode er betinget af forskellige parametre. Størrelsen på det område planterne dækker, planternes tæthed samt områdets tilgængelighed har betydning for valget af bekæmpelsesmetode.

10.2 RODSTIKNING

Rodstikning er en effektiv men arbejdskrævende metode, til bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Ved mindre bestande, enkelte planter og grupper med op til 100 planter, foretages rodstikning ved at roden kappes under jordens overflade. Der kan med fordel anvendes en bjørneklospade eller en almindelig spade.

Vækstpunktet sidder hvor bladene udspringer, så planten kan rodstikkes 2-3 cm under jordoverfladen.

De afskårne plantedele trækkes op af jorden og efterlades til udtørring. Det er vigtigt, at du sikrer dig, at planten ikke kan slå rod igen. Husk at eventuelle blomsterskærme skal fjernes og destrueres så en eftermodning af frø undgås. Afhængigt af områdets tilgængelighed og tætheden af planter kan der rodstikkes 100 – 300 planter i timen. Rodstikningen foretages i april-maj med en opfølgning i juni.

Rodstikning kan foregå i hele vækstsæsonen. Jo tidligere jo mindre er planterne.

Der bør ikke rodstikkes i tætte bestande, før frøsætning har været forhindret i to-tre år. Når en voldsomt frøsættende bestands plantetæthed - ved skærmmkapning - er kommet ned på 20-50 planter pr. m² kan rodstikning påbegyndes. Er du for ivrig, og bortgraver tætte bestande, risikerer du året efter at stå med 100 gange så mange planter.

Rodstikning er en meget effektiv metode, som muliggør en ret hurtig udryddelse af planten, hvis det gøres systematisk. Rodstikning er hårdt fysisk arbejde, men effektiviteten på lang sigt gør den til en højst anbefalet metode i selv store bestande. Langt størstedelen af planterne i indsatsområdet kan udryddes ved rodstikning, da de findes i krat eller på steder, hvor slåning og andre metoder ikke kan anvendes.

Rodstikning er den mest effektive metode når der er tale om få planter.

10.3 SLÅNING

Manuel slåning af kæmpebjørneklo er en mulig metode for mindre bestande, mens mekanisk slåning af kæmpebjørneklo er en nyttig bekæmpelsesmetode til større bevoksninger. Planterne vil hurtigt efter slåning danne nye skud, hvorfor slåningen skal gentages 2 – 3 gange i løbet af en vækstsæson. Effekten af slåning som bekæmpelsesmetode er, at de gentagne slåninger udsulter planterne og at blomstring og frøsætning kan forhindres. Det er vigtigt at forhindre at nogle planter blomstrer og sætter frø mellem slåningerne. Du skal være opmærksom på, at enkelte planter kan sætte nye skud og blomstre på korte stængler (se foto 1). Ved gentagne slåninger vil du kunne forhindre, at der opbygges næring i roden og planten vil med tiden blive udsultet og dø. Årets første slåning skal foretages inden planterne sætter blomst (april – maj) således, at frøsætning undgås. Herefter gentages behandlingen med 3 til 4 ugers mellemrum indtil vækstsæsonen er overstået uden blomstring.

Hvis du vælger at slå med le, kan en effektiv bekæmpelse kræve at du slår mindst fem gange årligt, og bliver ved i omkring 10 år.

Det kan være vanskeligt at bekæmpe bjørneklo helt ved hjælp af slåning, men metoden er god til at forhindre frøsætning, og til at forhindre at planten spreder sig. Planten dør ikke af slåning, og kan overleve selv i græsplæner.

10.4 AFGRÆSNING

Græsning er en effektiv bekæmpelsesmetode overfor større bestande af kæmpebjørneklo. Især om foråret er græsningen effektiv. Når dyrene æder de unge planter efterhånden, som de kommer op, sætter kæmpebjørneklo straks nye skud, og når de ligeledes straks bliver ædt, ender planten med at blive udsultet og dø. Det er vigtigt, at græsningstrykket er tilstrækkeligt højt (et passende antal dyr), da et for lavt græsningstryk kan betyde en forøgelse af bestanden af kæmpebjørneklo. Det lave græsningstryk forhindrer de store planter i at skygge de små planter ihjel samtidigt med, at det lave græsningstryk ikke fører til, at de store planter udsultes og dør.

Får er specielt egnede i forbindelse med bekæmpelse, da de foretrækker kæmpebjørneklo frem for græs, hvilket ikke er tilfældet for kvæg og heste. Hvis får sættes ud i april i så stort tal, at de vil kunne æde de fremspirende skud i takt med at de dukker op, vil planten helt kunne udryddes på få år. Ved tætte bestande af kæmpebjørneklo anbefales et højt græsningstryk i foråret (20 – 30 får eller 8-10 kvæg pr. ha), og at det sænkes i slutningen af juni (5 – 10 får eller 2-3 kvæg pr. ha), når planternes vækst er svækket. I forbindelse med græsning er det også vigtigt at bekæmpe de planter der eventuelt måtte findes udenfor indhegningen.

10.5 SKÆRMKAPNING

Skærmkapning kan benyttes på alle arealer. Det er dog en arbejdskrævende og ubehagelig metode, fordi det er svært helt at undgå at komme i kontakt med den giftige saft fra planterne.

Skærmkapning kan ikke betragtes som egentlig bekæmpelse, men kun som hindring af spredning af frø. Hvis skærmkapningen foretages på det rette tidspunkt, kan den dog føre til, at den enkelte plante dør, da alt plantens oplagrede energi er gået til blomstring og dannelse af frø.

Ved skærmkapning skal skærmen skæres helt af, efter at planten har blomstret, men inden der er dannet frø, hvilket falder indenfor perioden juni - juli. Hvis skærmene afskæres for tidligt risikeres det, at planten sætter nye blomster allerede samme år, eller at den overlever og blomstrer det følgende år. Det vil dog altid være bedre at kappe skærmen for tidligt fremfor for sent. Alternativt bør planten i dette tilfælde rodstikkes. Frøene kan eftermodne på de afskårne skærme. Derfor er det vigtigt, at disse indsamles og destrueres. Især hvis de er blevet brune.

Det anbefales, at de indsamlede skærme brændes.

Planterne kan sætte "panikskud" med nye blomster (se foto 1). Derfor er det vigtigt at genbesøge stedet inden for de næste tre uger. Bliv ved med dine besøg helt frem til 15. september.

10.6 JORDBEHANDLING

Forskellige former for jordbehandling, pløjning, harvning eller fræsning kan være effektivt i områder, hvor det er muligt at komme til med maskiner. Det giver mulighed for at bekæmpe store arealer på kort tid. Du skal dog være opmærksom på, at fræsning kan fremme spredning af andre uønskede planter som f.eks. rød hestehov (*'skræppe'*).

Behandlingen skal gentages mindst et par gange i løbet af sommeren, da det må forventes, at der fremspirer nye planter efter behandlingen og enkelte gamle planter skyder igen. Du kan evt. kombinere jordbehandlingen med en efterfølgende slåning.

Der må ikke jordbehandles i naturområder, på gamle græsningsarealer, brakarealer og 3 meter bræmmer til vandløb eller i bredzonen omkring søer og vandhuller.

10.7 AFDÆKNING

Velafrænsede bestande i åbent land kan med fordel afdækkes, enten med presenning eller med UV-uigennemtrængeligt plast.

Afdækning er forbundet med en meget stor overvågningsindsats, idet planterne kan bryde igennem eller afdækningen kan blæse af. Ligger plasten godt i en periode med høj sol, kan du være heldig at alle planterne under afdækningen er døde i løbet af et par måneder.

Starttidspunkt for afdækning: marts/april til midten af august.
Nyt besøg: Fortløbende overvågning.

10.8 KEMISK BEKÆMPELSE – SPRØJTNING/PENSLING

Glyphosat er det eneste pesticid der er godkendt til bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Danmark. Glyphosat er det aktive stof i bl.a. round-up. Hvis du vil anvende kemisk bekæmpelse af kæmpebjørneklo, bør det ske i slutningen af april, inden de store planter dækker de ny-spirede planter. Ellers risikerer du, at du ikke kan ramme de små planter med sprøjtegiften.

Det er bedst at sprøjte i tørt og stille vejr. Regner det kort efter behandling nedsættes effekten.

Det er nødvendigt at gentage behandlingen i maj for at bekæmpe de spæde kimplanter (ny-spirede planter), der ikke blev ramt ved den første behandling. Den opfølgende behandling med sprøjtemiddel bør senest iværksættes 10 – 14 dage efter den første behandling. Som afslutning på en kemisk bekæmpelse af kæmpebjørneklo, skal der foretages en gennemgang af området i september, hvor eventuelt overlevende planter rodstikkes.

Da glyphosat skader andre planter end kæmpebjørneklo, bør behandlingen være så målrettet de enkelte planter som muligt. Det kan du gøre ved enten afskærmet sprøjtning eller pensling af enkeltplanter. Bredsprøjtning af større arealer bør helt undgås, da der er risiko for at områdets naturlige flora rammes, og at giften spredes til det omgivende miljø.

Som lodsejer skal du være opmærksom på, at der på en række arealer kan være begrænsninger i forhold til brugen af sprøjtemidler.

Begrænsningerne kan bl.a. gælde arealer der er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven, arealer langs vandløb, omkring vandhuller og søer, på brakmarker, på arealer hvor der gives tilskud fra MVJ-ordningen (miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger) eller på arealer med økologisk jordbrug.

I forbindelse med en eventuel brug af ukrudtsmidler til bekæmpelse af kæmpebjørneklo påhviler det den enkelte lodsejer at overholde gældende lovgivning.

Vordingborg Kommune arbejder målrettet på at begrænse brugen af sprøjtemidler, og opfordrer derfor til, at du kun anvender sprøjtemidler i forbindelse med bekæmpelsen af kæmpebjørneklo, hvis anden metode er meget arbejdskrævende eller ikke praktisk mulig.

10.9 IKKE GODKENDTE BEKÆMPELSESMETODER

Gennem tiden er der beskrevet en række alternative metoder til bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Her kan bl.a. nævnes salt, salmiakspiritus, fyringsolie og andre kemikalier. Disse metoder er ikke godkendte, da de kan forurene jord- og vandmiljøet.

Brugen af flydende gasser til bekæmpelse af kæmpebjørneklo er blevet patentanmeldt. De flydende gassers lave temperatur udnyttes, da de forårsager alvorlige vævsskader i planterne. Brugen af flydende gasser kan måske have potentiale til bekæmpelse af kæmpebjørneklo i fremtiden.

Mere omfattende jordbehandling kan også være en mulighed på områder som industrigrunde og affaldspladser, hvor man kan pløje eller fræse arealerne uden at skade naturinteresser. Ved

jordbehandlingen dræbes eller hæmmes de ny-spirede og små planter. Der er dog en risiko for, at nogle planter har ophobet tilstrækkeligt næring til at slå rod igen og vokse videre.

10.10 BEDST EGNEDE BEKÆMPELSESMETODER

Den bekæmpelsesmetode der er bedst egnet, er meget afhængig af bestandsstørrelse og tæthed af kæmpebjørneklo samt af terræn og tilgængelighed. Nedenfor ses en skematisk gennemgang af de anbefalede bekæmpelsesmetoder, og hvilke typer bestande de er bedst egnede til. I nogle tilfælde kan forskellige metoder med fordel kombineres.

Oversigt over bekæmpelsesmetoder									
	Manuelle metoder				Maskinelle metoder			Ændret drift af arealet	
	Rodstikning (side 11)	Slåning (side 13)	Skærmkapning (side 15)	Sprejning (side 17)	Jordbehandling (side 21)	Slåning (side 23)	Sprejning (side 25)	Genopdyrkning (side 29)	Græsning (side 31)
Enkelte planter og små bevoksninger									
Vandløbskant, 2-meter bræmme, hegn, remiser mm.	😊	😊	😊	😊	😞	😊	😞	😞	😊
Enge og naturarealer	😊	😊	😞	😞	😞	😊	😞	😞	😊
Landbrugsarealer	😊	😊	😞	😊	😊	😊	😊	😊	😊
Store bevoksninger (hundreder af planter)									
Vandløbskant, 2-meter bræmme, hegn, remiser mm.	😊	😊	😞	😊	😞	😊	😞	😞	😊
Enge og naturarealer	😊	😞	😞	😞	😞	😊	😞	😞	😊
Landbrugsarealer	😞	😞	😞	😊	😊	😊	😊	😊	😊

Vær opmærksom på, at der kan gælde særlige regler på naturarealer og braklagte arealer

OBS: I dag er 2-meter bræmmen i tabellen 3 meter. Sidetallene i kolonnerne er ikke gældende.
(Kilde: Hedeselskabet)

11. ARBEJDSMILJØ OG SIKKERHED

Kæmpebjørneklo i god vækst indeholder store mængder saft. Saften indeholder en række kemiske stoffer kaldet furanocoumariner, som ved hudkontakt og sollys udløser en fotokemisk reaktion i

huden, der medfører forbrænding og overfølsomhedsreaktioner. Da den umiddelbare kontakt med plantesaften er smertefri, er der ikke et "alarmsystem" der advarer om kontakten.

Overfølsomhedsreaktionen starter allerede cirka 15 minutter efter kontakten med plantesaften, og er størst mellem ½ og 2 timer efter kontakten. Uanset hvilken metode du anvender til bekæmpelse, skal du være opmærksom på, at plantens saft kan give smertefulde vabler og udslet. Alle der foretager bekæmpelse af kæmpebjørneklo skal være opmærksomme på dette, og tage passende forholdsregler for at undgå kontakt med plantens saft.

Undgå at få saften på huden og i øjnene. Brug regntøj, gummistøvler, lange handsker, beskyttelsesbriller eller visir og andre relevante værnemidler. Brug i det hele taget syntetiske og vandafvisende materialer – også handsker, da bomulds- og lærredstøj opsuger saften. Pas på ikke at klø eller på anden måde berøre saftforurenede beklædningsgenstande.

Ved brug af motorredskaber som f.eks. buskrydder, er det vigtigt at være opmærksom på, ikke at indånde saftpartikler og i øvrigt at undgå at få dem på huden.

Du kan med fordel bekæmpe kæmpebjørneklo når det er overskyet eller regner.

Får du saft på huden, så skyl med rigelige mængder vand, og hold området beskyttet mod sollys i **mindst en uge**. Ved mere omfattende kontakt med plantesaften bør du kontakte din læge.

12. STRATEGI OG TIDSPLAN

En indsats mod kæmpebjørneklo er kun effektiv, hvis der sker en samordnet indsats, samt at indsatsen gennemføres i flere år i træk. For at opnå en samordnet og kontinuerlig indsats mod kæmpebjørneklo er det vedtaget, at denne indsatsplan skal være gældende i en periode på 10 år.

Valget af en 10-års periode bygger på forventningen om, at det vil være muligt at foretage en effektiv bekæmpelse af de eksisterende bestande, og en vedvarende bekæmpelse gennem 10 år vil kunne "tømme" frøbanken i jorden. På den måde forhindres en genindvandring af kæmpebjørneklo på arealet.

Denne indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo vil således være gældende i perioden 2024-2033.

13. HVORNÅR SKAL DU BEKÆMPE KÆMPEBJØRNEKLO

Du skal bekæmpe kæmpebjørneklo flere gange i løbet af vækstsæsonen, uanset hvilken bekæmpelsesmetode du vælger.

I tabellen her får du et overblik over metoderne, hvornår de skal igangsættes, og hvor ofte de skal gentages.

Metode	START	GENTAGELSE	ÅRETS SIDSTE BEKÆMPELSE
Rodstikning	Marts-april	Så ofte som muligt, mindst 2-3 gange i løbet af sommeren	September
Slåning	April-maj	Så ofte som muligt, mindst 2-3 gange i løbet af sommeren	September, ingen blomsterstande må stå tilbage
Græsning	April-maj	Hele sommeren	Dyrene hjemtages når der ikke er nok foder på arealet
Skærmbakning	Når de første skærme er afblomstret	Mellem blomstring og frømodning gennem hele sommeren	September/oktober, når den sidste plante har blomstret
Sprøjtning	1. – 15. maj	10-14 dage efter 1. beh., herefter i juni og juli	September, evt. overlevende planter rodstikkes

På baggrund af ovenstående tidsplan skal du være opmærksom på følgende tidsfrister for årets bekæmpelse på din ejendom:

1. For bekæmpelse **uden** anvendelse af sprøjtemidler gælder følgende frister:
 - Første bekæmpelse skal være foretaget inden udgangen af maj
 - Anden bekæmpelse skal være foretaget inden udgangen af juni
 - Tredje bekæmpelse skal være foretaget inden udgangen af juli
2. For kemisk bekæmpelse **med tilladte sprøjtemidler** gælder følgende frister:
 - Første bekæmpelse skal være foretaget inden 20. maj
 - Anden bekæmpelse skal være foretaget inden 31. maj (10 - 14 dage efter den første bekæmpelse)
 - Senere bekæmpelser skal foretages i juni og juli
 - Sidste bekæmpelse, i form af rodstikning, skal være foretaget inden udgangen af september

Uanset hvilken bekæmpelsesform du vælger, skal der bekæmpes flere gange hen over vækstsæsonen, og du bør tilse bekæmpede områder mindst hver tredje uge, for at kunne tage stilling til din næste bekæmpelse.

14. VURDERING AF FOREKOMSTENS STØRRELSE OG TÆTHED

Da formålet med bekæmpelsen er at udrydde kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune, er det målet, at der ikke findes overlevende planter i oktober måned. På arealer med mange planter er dette ikke praktisk muligt de første år.

Der skelnes mellem 3 grader af forekomster, som du skal benytte når du fortæller os om din bekæmpelse:

1. Enkeltstående planter (< 10 planter)
2. Spredt forekomst (mellem 10 og 500 planter)
3. Massiv forekomst (≥ 500 planter)

For forekomster omfattet af nr. 1 og 2 må der i oktober måned ikke være levende planter på området. Foto 2 til sidst i denne plan viser en spredt forekomst af kæmpebjørneklo.

For forekomster omfattet af nr. 3 må der i oktober måned ikke være store planter eller blomstrende planter på området.

15. PLIGT TIL INDBERETNING AF FOREKOMSTER OG BEKÆMPELSE

Lodsejere i Vordingborg Kommune er pligtige til hvert år inden 1. juni at iværksætte en bekæmpelse, og indberette forekomster af kæmpebjørneklo på deres jord. Forekomsten indberettes på smartphone-app "SmartTip".

Hvert år udsender vi et orienteringsbrev til lodsejere med kendte forekomster af kæmpebjørneklo. Her skal du udfylde og returnere blanketten, og bl.a. fortælle os hvor mange planter du har, og hvordan du bekæmper.

Husk at du skal bekæmpe planterne på din jord flere gange hvert år for at udrydde dem.

16. HÅNDHÆVELSE AF INDSATSPLANEN

Med vedtagelsen af indsatsplan 2024-2033 pålægges private såvel som offentlige lodsejere at foretage en effektiv bekæmpelse af kæmpebjørneklo på egne arealer i Vordingborg Kommune.

Formålet med planen er at få udryddet kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune, og ikke at gøre det besværligt at være borger i kommunen.

Det er vigtigt at kontakten mellem kommunen og de private lodsejere baseres på dialog og vejledning. Når du anmelder en forekomst af kæmpebjørneklo, skal du derfor ikke frygte straks at blive udsat for påbud og politianmeldelse, men derimod en indledende vejledning i bekæmpelse af planten.

Der er en forventning fra vores side om, at kommunens borgere vil arbejde positivt sammen med os i kampen mod kæmpebjørneklo.

Vordingborg Kommune har dog lovhjemmel til på ethvert tidspunkt at foretage tilsyn for at sikre, at de ovenfor skitserede tidsfrister overholdes. Ved eventuel manglende bekæmpelse af kæmpebjørneklo har vi mulighed for at udstede påbud om iværksættelse af bekæmpelsen.

I forbindelse med udstedelsen af et påbud får du som lodsejer en frist på mindst 14 dage til at foretage bekæmpelsen samt en frist for, hvornår vi forventer at kontrollere om bekæmpelsen er udført.

Hvis du ikke efterkommer påbuddet, kan vi vælge at lade bekæmpelsen foretage på din regning.

De ovenfor skitserede håndhævelser vil blive anvendt, hvis vi oplever manglende dialog og samarbejdsvilje.

Bemærk at påbuddet ikke varsles, idet indsatsplanens tidsfrister anses som et indirekte varsel om påbud.

17. SAMARBEJDE MED ANDRE KOMMUNER

Vordingborg Kommune støder op til Næstved Kommune mod nord. Flere vandløb har deres udspring i nabokommunen, og udgør nogle steder kommunegrænsen.

Der er derfor behov for et samarbejde med nabokommunen, så planterne ikke spreder sig fra en kommune til en anden via vandvejen. Derfor vil begge kommuner sørge for der sker en bekæmpelse, så planterne på hver side af vandløbet bekæmpes af lodsejerne.

Næstved Kommune har også en indsatsplan til bekæmpelse af planten.

18. MÅLSÆTNINGER

Den overordnede målsætning er: **Total udryddelse af kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune.**

Den overordnede målsætning om total udryddelse af kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune kan opdeles i flere kortsigtede delmål, som skal opnås hvert år i indsatsperioden.

18.1 KORTSIGTEDE MÅL

- ✓ Eliminering af den trussel, som kæmpebjørneklo udgør overfor bl.a. vores lysåbne naturtyper: enge, strandenge, heder og overdrev.
- ✓ Bekæmpelsen integreres i opgaver som naturpleje, naturgenopretning, vandløbsvedligeholdelse, vandløbsrestaurering og i plejen af parker og grønne områder.
- ✓ Forbedre befolkningens rekreative muligheder og sundhed, ved at de kan færdes uden at komme i kontakt med planten.
- ✓ Bekæmpelsen af kæmpebjørneklo skal være påbegyndt på alle bestande i maj hvert år
- ✓ Ingen planter får mulighed for at sætte frø.

- ✓ Med indsatsplan 2024-2033 vil Vordingborg Kommune fortsætte sin vejledning i effektiv bekæmpelse af kæmpebjørneklo, så indsatsen bliver målrettet og resultatgivende.
- ✓ Hvert år vil Vordingborg Kommune skabe opmærksomhed omkring problematikken med bekæmpelse af kæmpebjørneklo som invasiv art, så der konstant og vedholdende er fokus på at få udryddet plantearten.
- ✓ Borgerne inddrages i overvågningen af og kampen mod kæmpebjørneklo.

19. KLAGEVEJLEDNING

"Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Vordingborg Kommune 2024-2033" er udarbejdet i overensstemmelse med § 1 i bekendtgørelse nr. 842 af 23. juni 2017 om bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Indsatsplanen kan påklages af følgende:

- Slots- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
- Miljøstyrelsen, mst@mst.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, dnvordingborg-sager@dn.dk
- DN-lokalkomite v/ Martin Vestergaard
- Dansk Ornitologisk Forening, Natur@dof.dk
- DOF-lokalkomite, Vordingborg@dof.dk
- Friluftsrådet storstroem@friluftsradet.dk
- Museum Sydøstdanmark, Algade 97, 4760 Vordingborg, museerne@museerne.dk
- Danmarks Kulturarvs Forening, post@kulturarvsforening.dk

Jf. § 3 i bekendtgørelse nr. 842 af 23. juni 2017 om bekæmpelse af kæmpebjørneklo skal forslag til indsatsplan offentliggøres med en klagefrist på mindst 8 uger for fremsættelse af indsigelser m.v. mod forslaget til indsatsplan.

Efter udløbet af fristen kan kommunalbestyrelsen vedtage og offentliggøre indsatsplanen endeligt.

20. MERE INFORMATION

Her kan du finde yderligere information om kæmpebjørneklo:

[Vordingborg Kommune](#)

[HedeDanmark](#)

[Miljøstyrelsen](#)

[Naturstyrelsen](#)

[Retsinformation](#)

Foto 2 forekomst af blomstrende kæmpebjørneklo. Fotograf: Mads Brinck Lillelund

Vordingborg Kommune
Postboks 200
Østergårdstræde 1A
4772 Langebæk
Tlf. 55 36 36 36